2026/1545

17.7.2026

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2026/1545,

29. juuni 2026,

millega kehtestatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 37 (ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta) rakendamiseks vajalikud meetmed ja tunnistatakse kehtetuks otsus 2003/76/EÜ

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 37 (ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta), eriti selle artikli 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut, ([1])

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Söe- ja Teraseühenduse asutamislepingu artikli 97 kohaselt lõppes nimetatud lepingu kehtivus 23. juulil 2002. Kõik Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) varad ja kohustised läksid Euroopa Ühendusele üle 24. juulil 2002.

(2) Vastavalt Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokollile nr 37 (ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta) (edaspidi „protokoll“) käsitatakse ESTÜ bilansis kajastatud varade ja kohustiste netoväärtust varadena, mis on ette nähtud teadusuuringuteks söe- ja terasetööstusega seotud sektorites, millele osutatakse kui „likvideeritavale ESTÜ-le“ ning pärast likvideerimise lõpuleviimist kui „söe ja terase teadusfondi varadele“ (edaspidi koos „varad“).

(3) Ühtlasi sätestatakse kõnealuses protokollis, et „söe ja terase teadusfondiks“ nimetatavatest varadest saadavat tulu kasutatakse üksnes väljaspool teadusuuringute raamprogrammi läbiviidavateks teadusuuringuteks söe- ja terasetööstusega seotud sektorites vastavalt protokollile ja selle alusel vastuvõetud õigusaktidele.

(4) Nõukogu võttis 1. veebruaril 2003 vastu otsuse 2003/76/EÜ, ([2]) millega kehtestati protokolli rakendusnormid.

(5) Söe ja terase teadusprojektide rahastamiseks eraldatud tulude väärtus on madalate intressimäärade tõttu mitu aastat vähenenud ning varade tootlusest ei piisa, et rahastada söe ja terase teadusfondi praegust, otsusega 2003/76/EÜ kehtestatud iga-aastast 111 miljoni euro suurust eraldist projektikonkurssidele. 2022. ja 2023. aasta kahjumi tõttu rahastati 2024. ja 2025. aasta projektikonkursse täielikult varade müügist. 2026. aastal ja võib olla ka järgnevatel aastatel katab teenitud kasum iga-aastase eraldise vaid osaliselt, mis ei ole eeldatavasti piisav sisuka tööprogrammi rahastamiseks.

([1]) 16. juuni 2026. aasta nõusolek (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).
([2]) Nõukogu 1. veebruari 2003. aasta otsus 2003/76/EÜ, millega kehtestatakse Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgi ning söe ja terase teadusfondi käsitleva protokolli rakendamiseks vajalikud meetmed (ELT L 29, 5.2.2003, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2003/76(1)/oj).

(6) Osana püüdest tugevdada liidu terasesektori konkurentsivõimet ja kaitsta tootmisharu tulevikku teatas komisjon oma 19. märtsi 2025. aasta teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa terase ja metallide tegevuskava“, et ta teeb ettepaneku söe ja terase teadusfondi üldiseks reformimiseks, et lihtsustada ja veelgi kiirendada investeeringuid terasealastesse teadusuuringutesse. See kiirendamine peaks kajastama terasesektori vajadusi.

(7) Praegu on proovikiviks energiasüsteemi ümberkujundamine, et loobuda fossiilsetest energiaallikatest, eelkõige kivisöest, pidades eriti silmas vajadust tagada õiglane üleminek, eelkõige söest sõltuvate piirkondade tööstuse ja töötajate jaoks. Lahendamist vajavateks probleemideks on ka söekaevanduste metaaniheite vähendamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1787 ([3]) rakendamise kontekstis.

(8) Eeldatakse, et alates 2027. aasta augustist ei ole likvideeritaval ESTÜ-l kohustisi ega nõudeid, mistõttu on võimalik selle likvideerimine lõpule viia.

(9) Võimalik on müüa osa varadest, et rahastada söe- ja terasesektori teadusprojekte, kuna likvideeritaval ESTÜ-l kohustised puuduvad.

(10) Võttes arvesse finantsmuutusi ja poliitilisi kaalutlusi, tuleks teadusprogrammi maht kindlaks määrata nii, et varasid oleks võimalik kasutada ja nõuetekohaselt rakendada kooskõlas protokolli eesmärkide ja usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega. Teadusprogrammi kriitilist mahtu ei ole võimalik saavutada vaid tulusid või ülejäänud varade piiratud osa kasutamisega. Teadusprogrammi jaoks vajalikud summad nõuavad kõigi varade kasutamist. Seepärast peaks olema võimalik kasutada ülejäänud varasid, et pakkuda väljaspool liidu teadusuuringute raamprogrammi sisulist toetust väärtuslikele teadusalastele koostööprojektidele, millel on kriitiline maht liidu lisaväärtuse loomiseks söe- ja terasesektoris.

(11) Oma 26. veebruari 2025. aasta teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ ning Euroopa terase ja metallide tegevuskavas toetas komisjon lähiaastatel soodsate tingimuste loomist suurte investeeringute tegemiseks liidus, sealhulgas terasetööstuses. Selle poliitilise algatuse alusel peaks söe ja terase teadusfond aitama kaasa kiirele üleminekule puhastele tehnoloogiatele, rahastades osa vajalikest teadusuuringutest, sealhulgas ettevalmistavaid teadusuuringuid suurte investeeringute jaoks ja täiendavaid teadusuuringuid, millega toetatakse suuremahuliste investeeringute kasutuselevõttu.

(12) 2027.–2033. aasta projektikonkursid summas 120 miljonit eurot aastas ning 2034. aasta projektikonkursid summas, mis on võrdne allesjäänud jaotamata varadega, aitavad eeldatavasti kaasata erainvesteeringuid, et suurendada konkurentsivõimet ning kiirendada söe- ja terasesektori liikumist süsinikuheite vähendamise ja rohepöörde suunas. Seepärast tuleks selleks, et võimaldada selliseid projektikonkursse ja sisulist toetust kuni 2034. aasta lõpuni, kehtestada asjakohased iga-aastased eraldised.

(13) Et täielikult ära kasutada investeeringute puhastulu ja aidata suurendada 2027. aastaks ette nähtud eraldist 111 miljonilt eurolt kuni 120 miljonile eurole, on asjakohane lühendada selle eraldamise ajavahemikku, sidudes 2026.–2033. aastal aasta n varade kinnitatud bilansid aasta n+1 eraldisega, säilitades samal ajal otsusega 2003/76/EÜ juba kehtestatud iga-aastased eraldised.

(14) Praegust eelarveeraldiste jaotust söe- ja terasealaste teadusuuringute vahel (vastavalt 27,2 % ja 72,8 %) toetavad mõlemad sektorid ning see on endiselt asjakohane, võttes arvesse nende vastavaid vajadusi ja kasutussuutlikkust.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942 (ELT L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj).

(15) Et rahastamist kohandada söe- või terasesektori teadusuuringute võimaliku rahastamisvajadusega olukorras, kus üks sektor ei suuda talle eraldatud vahendeid täielikult ära kasutada, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva otsuse muutmiseks, et muuta vajaduse korral söega seotud teadusuuringutele ja terasega seotud teadusuuringutele 2034. aastaks eraldatava rahastamise osakaalu, et võimaldada varade täielikku kasutamist. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([4]) sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, peaks Euroopa Parlament ja nõukogu saama kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel peaks olema pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(16) Otsus 2003/76/EÜ tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada. Kuni ESTÜ likvideerimise lõpuni on aga asjakohane jätkata kõnealuse otsuse artikli 1 kohaldamist kuni likvideeritava ESTÜ finantstehingute lõpuleviimiseni,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Komisjon kehtestab Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 37 (ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta) rakendamiseks vajalikud meetmed.

2. Komisjon vastutab „likvideeritava ESTÜ“ ning pärast ESTÜ likvideerimise lõpuleviimist „söe ja terase teadusfondi varadega“ (edaspidi koos „varad“) seotud finantstehingute haldamise eest.

Artikkel 2

1. Komisjon haldab varasid nii, et säilitada aastatel 2027–2033 (kaasa arvatud) iga-aastane söe ja terase teadusfondi eraldis kuni 120 miljonit eurot teadusuuringute rahastamiseks söe- ja terasetööstusega seotud sektorites. Allesjäänud jaotamata varad on osa 2034. aasta eraldisest, mis võrdub nende varade turuväärtusega söe ja terase teadusfondi ülekandmise ajal, võttes arvesse turutingimusi. Seda eraldist kasutatakse teadusuuringute rahastamiseks söe- ja terasetööstusega seotud sektorites 2034. ja järgnevatel aastatel.

2. Terasega seotud teadusuuringutes keskendutakse kestlikele ja vähese süsinikuheitega terase valmistamise ja viimistlemise protsessidele, kõrgtehnoloogiliste terasetoodete loomisele, juhtivate turgude loomisele, ressursside säilitamisele, ringmajandusele, oskuste arendamisele, töötingimuste parandamisele ning digitehnoloogia kasutamisele. Söealaste teadusprojektidega seotud teadusuuringutes keskendutakse varem tegutsenud või sulgemisjärgus söekaevanduste ja nendega seotud taristu õiglase ülemineku, sealhulgas kasutusotstarbe muutmise haldamisele, hõlmates piirkondi, kus need söekaevandused asuvad, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2021/523, ([5]) (EL) 2021/1056 ([6]) ja (EL) 2021/1229 ([7]) ning käesoleva otsuse artikli 4 lõikega 2.

3. Lõikes 1 sätestatud summa iga-aastane eraldis koosneb investeeringute puhastulust ja varade osalisest müügist saadavast rahasummast.

([4]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1229, mis käsitleb õiglase ülemineku mehhanismi osana loodavat avaliku sektori laenurahastut (ELT L 274, 30.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1229/oj).

Artikkel 3

1. Igal aastal koostatakse kasumiaruanne, bilanss ja finantsaruanne, et kajastada artiklis 2 sätestatud investeerimistehinguid ja varahaldustoiminguid eraldi liidu muudest finantstehingutest.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud finantsaruanded lisatakse finantsaruannetele, mille komisjon koostab igal aastal vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklile 318 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509 ([8]) artiklile 247.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tehingute ja toimingute suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja kontrollikoja volitusi, mis käsitlevad ELi toimimise lepingus ja määruses (EL, Euratom) 2024/2509 sätestatud kontrolli ja eelarve täitmisele heakskiidu andmist.

Artikkel 4

1. Artiklis 2 sätestatud investeeringute puhastulud ja varade osalisest müügist saadud rahasummad on liidu üldeelarve tulud. Nimetatud tulud ja rahasummad on sihtotstarbelised tulud, mis on ette nähtud väljaspool teadusuuringute raamprogrammi läbiviidavate teadusprojektide rahastamiseks söe- ja terasetööstusega seotud sektorites. Need moodustavad söe ja terase teadusfondi ja neid haldab komisjon.

2. Lõikes 1 osutatud puhastulud ja rahasummad jaotatakse tööprogrammidesse – 27,2 % eraldatakse söega seotud teadusuuringuteks ja 72,8 % terasega seotud teadusuuringuteks.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 7 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud söega seotud teadusuuringutele ja terasega seotud teadusuuringutele eraldatavate rahaliste vahendite osakaalu, kui see on vajalik, et võimaldada varade täielikku kasutamist 2034. aastal.

3. Lõike 1 kohased sihtotstarbelised puhastulud ja rahasummad, mis on asjaomase aasta 31. detsembri seisuga kasutamata, ning tagasi makstud summad kantakse automaatselt üle järgmisesse aastasse.

4. Eelarveassigneeringud, mis vastavad tühistatud kulukohustustele, aeguvad automaatselt iga eelarveaasta lõpus. Tühistamiste tulemusel vabastatud kulukohustuste eraldised tehakse kättesaadavaks söe ja terase teadusfondile.

Artikkel 5

Aastal n+1 teadusprojektide rahastamiseks olemasolevad puhastulud ja rahasummad kajastatakse likvideeritava ESTÜ aasta n bilansis ja pärast likvideerimise lõpuleviimist söe ja terase teadusfondi varade aasta n bilansis kuni 2033. aasta allesjäänud varade eraldamiseni 2034. aastaks.

Artikkel 6

Käesolevas otsuses osutatud likvideerimis-, investeerimis- ja haldustoimingutest tulenevad halduskulud katab komisjon liidu üldeelarvest.

Artikkel 7

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 4 lõike 2 teises lõigus osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kaheksaks aastaks alates 6. augustist 2026.

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024 määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 4 lõike 2 teises lõigus osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 4 lõike 2 teise lõigu alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega ühe kuu võrra.

Artikkel 8

Otsus 2003/76/EÜ tunnistatakse kehtetuks.

Otsuse 2003/76/EÜ artiklit 1 kohaldatakse likvideeritava ESTÜ finantstehingute suhtes jätkuvalt kuni likvideerimise lõpuleviimiseni.

Artikkel 9

Käesolev otsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Luxembourg, 29. juuni 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

M. MOUSHOUTTAS